

UDC 81'34:28-23

**THE PROBLEM OF STANDARDIZING
THE PHONETIC TRANSCRIPTION
FOR THE QUR'AN READINGS OF ASIM AND NAFI**

V. Garadaghli

PhD (Philology)

Head of Department of Arabic philology

Baku State University

33, Akad. Z. Khalilov Str., Baku, Azerbaijan, AZ 1148

garadaghlivugar@gmail.com

ORCID: 0000-0002-5282-4752

The phonetic transcription for the Arabic language, while useful for many purposes, is limited in its ability to convey the intricacies and nuances inherent in Quranic recitations. Each recitation (or Qira'ah) presents unique phonetic variations that cannot be fully captured by traditional transcription systems, which often overlook the subtle vocal shifts and pronunciations specific to the Quranic text. The present study aims to address this challenge by developing a unified phonetic transcription system that more accurately reflects the peculiarities of different Quranic readings, particularly the transmissions (Riwayat) of Shuba and Hafs from Asim, as well as Galun and Warsh from Nafi. These recitations, each with their distinct phonetic characteristics, require a transcription system that can facilitate the perception and comprehension of transcribed Quranic texts for both scholars and the broader audience. The phonetic transcription system currently available for Quranic recitation, particularly for the reading of Asim in the transmission of Hafs, is notably effective for one specific Riwayat. However, it proves inadequate when applied to the recitations of other traditions, such as those of Nafi, where the articulation of certain sounds differs significantly. For example, slight variations in the pronunciation of long vowels, nasalization, and emphatic sounds can alter the rhythm and melody of the recitation, yet

© 2024 V. Garadaghli; Published by the A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine on behalf of *The Oriental Studies*. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

these differences are not sufficiently conveyed through the current system. The proposed project seeks to unify the phonetic transcription of the Quranic language for the readings of Asim and Nafi, providing a more comprehensive representation of these diverse recitations. This new system, based on a Latin script with the addition of specialized transcriptional symbols, is designed to capture the full range of phonetic subtleties, thereby offering a more accurate and accessible transcription for students, researchers, and practitioners of Quranic recitation.

Keywords: Phonetic transcription, Qur'an, Asim, Shuba, Hafs, Nafi, Galun, Warsh

Introduction. The differentiation between phonetic and phonological transcription systems is determined by the difference in methodological approach to the acoustic aspect of continuous oral speech. In phonetic processing of a speech fragment, phonemes are identified [Garadaghli 2022, 176], which, after phonological processing, help to determine morphophonemes – the minimal meaningful units of speech [Dilchilik ensiklopediyasi 2006, 461]. Morphophonemes represent a specific sequence of acoustic features, possessing certain functional significance.

Due to the differences in tasks and objectives associated with the application of phonetic and phonological transcription systems, it is necessary to note that phonetic transcription does not encompass the linguistic aspect but is focused on acoustic and physiological features. Therefore, to achieve the research goals, the development of a phonetic transcription based on phonemes, rather than phonological transcription based on morphophonemes, is appropriate.

The transmission of the Quranic text mainly utilizes systems for the transcription of Arabic text such as DIN 31635, ISO 233, as well as the GAL Supplement, *Revue des Etudes Islamiques* (Paris), *Arabica* (Paris), *İslam Ansiklopedisi*, *The Encyclopedia of Islam*, *Encyclopedie l'İslam*, *Şarkiyat Mecmuası* (İstanbul), *Türk İlmî Transkripsiyon Sistemi*, *İlahiyat Fakültesi Dergisi* (Ankara), *DİA*.

In the systems of Arabic text transcription such as DIN 31635 and ISO 233, although compound signs (digraphs) are absent; being systems for the transliteration of the Arabic alphabet, they do not meet the requirements for conveying the phonetic composition of the Quranic text. This includes the transcription system GAL Supplement developed by Carl Brockelmann, and other systems, which are quite suitable for the transmission of various literary texts but not for the

text of the Qur'an. They provide a very limited representation of the vocalism of the Arabic language. The language of the Qur'an has a specific strictness and unique sound qualities, and none of the existing transcription systems used for modern Arabic texts is capable of fully conveying these features. None of these systems include symbols that denote, for instance, epenthetic sounds or nasality, nasal lengthening, not to mention their varieties.

An interesting study on the transcription of Arabic-script texts was conducted by S. Kyamilev [Kyamilev 2022, 13–28]. The author meticulously developed, in our opinion, a quite successful scientific transcription system for Arabic texts based on the Latin and Cyrillic scripts. Unfortunately, however, the author did not aim to create a transcription system specifically for the Qur'an, although, in our view, he was quite close to achieving this [Garadaghli 2022, 177].

The aim of our current research is to develop a unified system for phonetic transcription of the Quranic language based on the recitations of Asim and Nafi in the transmissions of Shuba, Hafs, Galun, and Warsh. We aim for each phoneme to be represented by a single or compound but singular transcriptional symbol, avoiding the use of digraphs, which are combinations of two letters to denote a single phoneme.

Discussion. The phonemes in the recitations of Asim and Nafi.

Each of the recitations, namely the recitation of Asim and the recitation of Nafi, is presented in two transmissions, totaling four transmissions altogether: the recitation of Asim in the transmissions of Shuba and Hafs, and the recitation of Nafi in the transmissions of Galun and Warsh. Among the myriad of phonemic analogies observed between the transmissions of Shuba and Hafs from Asim, as well as between the transmissions of Galun and Warsh from Nafi, there are significant deviations both between the recitations of Asim and Nafi, and certain deviations of phonemes between the transmissions within each of these recitations. Let us examine the phonemic inventory of each transmission separately, and then present the project of a unified system of phonetic transcription for all four transmissions.

Bilabial consonants

The letter ب, denoting the bilabial, plosive, voiced, soft, oral consonant sound, is represented, depending on its position, by four

symbols: 1. before vowels, as well as before the consonant sound [b]: [b]; 2. before consonants, except [b] and [m]: [ḃ], which is the same as [b], but with an additional (weak) release to preserve voicing (to avoid devoicing); 3. at the end of a word at the cessation (pause) of reading: [ḃ̄], which is the same as [b], but with an additional strong release to preserve voicing (to avoid devoicing); 4. Exception for Hafs: before the consonant [m]: [ḃ̃], which is, in the position before [m], complete assimilation of [ḃ] into [m], and both sounds together form a long nasal sound [ḃ̃-ḃ̃] (11:42) [Al-Qur'ān al-Karīm 2021, 226].

The letter *ḥ*, representing the bilabial, voiced, soft, nasal consonant sound, is represented by three symbols depending on its position: 1. before vowels: [m]; 2. before consonants, except [b] and [m], at the end of a word at the cessation (pause): [ḃ̃], which is the same as [m], but with additional nasality (before the consonant [m]: [ḃ̃̃], i.e., in the position before [m], complete assimilation of [m] and both sounds [ḃ̃̃], each doubly nasal, together form a long nasal sound [ḃ̃̃-ḃ̃̃] or [ḃ̃̃̃̃̃] (this also applies to the letter *ḥ* before [m], when the sound [n] is completely assimilated into [m], resulting in the formation of the aforementioned doubly nasal sound) [Garadaghli 2004, 141]; 3. before the consonant [b]: [ḃ̃̃], which is the same as [m], but with additional nasality (this also applies to the letter *ḥ* before [b], when the sound [n] alternates with [m], resulting in the formation of the aforementioned triply nasal sound).

The letter *ḡ*, representing the bilabial, fricative, voiced, mid, oral, weak consonant sound, is represented by four symbols depending on its position: 1. before vowels: [w]; 2. After [n]: [ḡ̃], which means, in the position after [n], partial nasal assimilation of [n] into [w], and both sounds together form a long nasal sound [ḡ̃-ḡ̃] (exceptions for Hafs in 21:88, 36:1-2, 68:1); 3. In the position of the last consonant of a closed syllable after the vowel sound [u]: [u], which is, in the position before [u], the sound [w] together with [u] form a long vowel sound [u]+[u]: [ū]; 4. In the position of the last consonant of a closed syllable after the vowel sound [a]: [u], which is, in the position before [a], the sound [w] together with [a] form a diphthong [a]+[w]: [au].

Labiodental consonant

The letter ف, denoting the labiodental, fricative, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound, is represented by a single symbol in all positions: [f].

Frontal-interdental consonants

The letter ث, denoting a frontal-interdental, fricative, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound [Roman 1974, 126], is represented, depending on its position, by two signs: 1. In all positions except before the consonant [z]: [s]; 2. Before the consonant [z]: [z], that is, in the position before [z], complete assimilation of [s] to [z] takes place and both sounds together form a long consonant sound [z-z] (7:176).

The letter ذ, denoting a frontal-interdental, fricative, voiced, soft, noisy, oral consonant sound, is represented by three signs depending on its position: 1. In all positions except before the consonant [z]: [z]; 2. Before the consonant [z]: [z], meaning, in the position before [z], complete assimilation of [z] to [z] occurs and both sounds together form a long consonant sound [z-z]; 3. Exception for Shuba and Varsha: before the consonant [t] in derivatives from root consonants [ʾ], [x], [z], complete assimilation of [z] to [t] occurs, and both sounds together form a long consonant sound [tt].

The letter ظ, denoting a frontal-interdental, fricative, voiced, emphatic, noisy, oral consonant sound, is represented by a single sign [z] in all positions.

Frontal-dental consonants

The letter ت, denoting a frontal-dental, plosive, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound, is represented by a single sign [t] in all positions. An exception occurs for Varsha before the consonant [z]: [z], meaning, in the position before [z], complete assimilation of [t] to [z] occurs and both sounds together form a long consonant sound [z-z].

The letter د, denoting a frontal-dental, plosive, voiced, soft, noisy, oral consonant sound [Watson 2007, 14], is represented by five signs depending on its position: 1. Before vowels, as well as before the consonant sound [d]: [d]; 2. Before consonants, except [d] and [t]: [ḏ], meaning the same [d], but with an additional (weak) sound to maintain voicing (to avoid voicelessness); 3. At the end of a word with a pause in reading: [ḏ̄], meaning the same [d], but with an additional strong sound to maintain voicing (to avoid voicelessness).

4–5. Exception for Varsha before the consonants [d̤] or [z̤]: respectively [d̤] and [z̤], meaning, in the position before [d̤] and [z̤], complete assimilation of [d] to [d̤] and [z] occurs, and both sounds together form long consonant sounds [d̤-d̤] and [z̤-z̤]. (For example, in 37:71).

The letter ط, denoting a frontal-dental, plosive, voiced, emphatic, noisy, oral consonant sound, is represented by three signs depending on its position: 1. Before vowels, as well as before the consonant sounds [t̤] and [t̤]: [t̤]; 2. Before consonants, except [t̤] and [t̤]: [t̤̣], meaning the same [t̤], but with an additional (weak) sound to maintain voicing (to avoid voicelessness); 3. At the end of a word with a pause in reading: [t̤̣̣], meaning the same [t̤], but with an additional strong sound to maintain voicing (to avoid voicelessness).

The letter ذ, denoting a frontal-dental, fricative, voiced, soft, noisy, oral consonant sound, is represented by a single sign [z] in all positions.

The letter س, denoting a frontal-dental, fricative, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound, is represented by a single sign [s] in all positions.

The letter ص, denoting a frontal-dental, fricative, voiceless, emphatic, noisy, oral consonant sound, is represented by a single sign [ʃ] in all positions. Exceptions for Hafs in 2:245, 7:69 are [s], and in 52:37, there is a second variant: [s].

The letter ض, denoting a frontal-dental, plosive, voiced, emphatic, noisy, oral consonant sound [Al-Ani 1970, 46], is represented by a single sign [d̤] in all positions.

Frontal-palatal consonants

The letter ر, denoting a frontal-palatal, apical-trill, voiced, oral consonant sound [Unlu 1993, 28], is represented by two symbols depending on its position: 1. Before the vowels [a]/[ā] and [u]/[ū], as well as in the position of a final consonant in a closed syllable after [a]/[ā] and [u]/[ū], the sound is hard or mid-hard: [r]; 2. Before the vowels [i]/[ī], as well as in the position of a final consonant in a closed syllable after [i]/[ī], the sound is soft: [r̤].

The letter ر̤, denoting a frontal-palatal, apical-apical, voiced, oral consonant sound, is represented by sixteen symbols depending on its position: 1. In all positions, except after the vowels [a] and [u] in the

word Allah, and also being the final consonant of a definite article [ʾəl-] before the consonants [t], [s], [d], [z], [r], [r], [z], [s], [š], [š], [d̤], [t], [z], [n], the sound is soft: [l] [Garadaghli 2012, X]; 2. After the vowels [a] and [u] in the word Allah, the sound is hard: [l]; 3. Being the final consonant of a definite article [ʾəl-] before the consonant sound [t], the sound undergoes complete assimilation to [t] and both sounds together form a long consonant sound [t-t]; 4. Being the final consonant of a definite article [ʾəl-] before the consonant sound [s], the sound undergoes complete assimilation to [s] and both sounds together form a long consonant sound [s-s]; 5. Being the final consonant of a definite article [ʾəl-] before the consonant sound [d], the sound undergoes complete assimilation to [d] and both sounds together form a long consonant sound [d-d]; 6. Being the final consonant of a definite article [ʾəl-] before the consonant sound [z], the sound undergoes complete assimilation to [z] and both sounds together form a long consonant sound [z-z]; 7. Being the final consonant of a definite article [ʾəl-] before the consonant sound [r], the sound undergoes complete assimilation to [r] and both sounds together form a long consonant sound [r-r]; 8. Being the final consonant of a definite article [ʾəl-] before the consonant sound [r], the sound undergoes complete assimilation to [r] and both sounds together form a long consonant sound [r-r]; 9. Being the final consonant of a definite article [ʾəl-] before the consonant sound [z], the sound undergoes complete assimilation to [z] and both sounds together form a long consonant sound [z-z]; 10. Being the final consonant of a definite article [ʾəl-] before the consonant sound [s], the sound undergoes complete assimilation to [s] and both sounds together form a long consonant sound [s-s]; 11. Being the final consonant of a definite article [ʾəl-] before the consonant sound [š], the sound undergoes complete assimilation to [š] and both sounds together form a long consonant sound [š-š]; 12. Being the final consonant of a definite article [ʾəl-] before the consonant sound [š], the sound undergoes complete assimilation to [š] and both sounds together form a long consonant sound [š-š]; 13. Being the final consonant of a definite article [ʾəl-] before the consonant sound [d̤], the sound undergoes complete assimilation to [d̤] and both sounds together form a long consonant sound [d̤-d̤]; 14. Being the final consonant of a definite

article [ʾəl-] before the consonant sound [t], the sound undergoes complete assimilation to [t] and both sounds together form a long consonant sound [t-t̃]; 15. Being the final consonant of a definite article [ʾəl-] before the consonant sound [z], the sound undergoes complete assimilation to [z] and both sounds together form a long consonant sound [z-z̃]; 16. Being the final consonant of a definite article [ʾəl-] before the consonant sound [n], complete nasal assimilation occurs, where [l] becomes [n] and both sounds together form a long quadrilabial nasal consonant sound [ñ-ñ̃].

The letter ن, as well as tanwin, denoting a frontal-palatal, apical-apical, voiced, soft, nasal consonant sound, are represented by six symbols: 1. Before vowels: [n]; 2. Before consonants [ʾ], [h], [x], [ʿ], [ġ], [h], as well as at the end of a word with a pause: [ñ̃], indicating the same [n], but with additional (double) nasality; 3. Before consonants [t], [s], [j], [d], [z], [z], [s], [š], [f], [k]: [ñ̃̃], indicating triple nasal soft vowel sound; 4. Before consonants [s], [d], [t], [z], [z], [q]: [ñ̃̃̃], indicating triple nasal hard vowel sound; 5. Before [b]: [m̃̃], indicating alternation between [n] and [m], resulting in triple nasal sound; 6. Before [m], complete assimilation of [n] to [m] occurs, and both sounds [m] (each of them doubly nasal) together form a long quadrilabial nasal sound [m̃̃-m̃̃] or [m̃̃m̃̃].

Median-palatal consonants

The letter ج, denoting a median-palatal, semi-plosive (plosive-fricative affricate), voiced, soft, noisy, oral consonant sound [Kopczynski 1993, 196], is represented by three symbols depending on the position it occupies: 1. Before vowels and also before the consonant sound [j]: [j]; 2. Before consonants, except for [j]: [j̃], meaning the same [j], but with an additional (weak) voicing to maintain sonority (to avoid voicelessness); 3. At the end of a word during a pause in reading: [j̃̃], meaning the same [j], but with an additional strong voicing to maintain sonority (to avoid voicelessness).

The letter ش, representing a median palatal, fricative, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound, is represented by a single symbol [š] in all positions.

The letter ي, denoting a median-palatal, fricative, voiced, soft, oral, weak consonant sound [Lebedev 1978, 92], is represented by four symbols depending on its position: 1. Before vowels: [y]; 2. Af-

ter [n]: [ŷ], indicating partial nasal assimilation where [n] turns into [y], forming a long nasal sound [ŷ-ŷ]; 3. When occurring at the stop (pause) on a consonant preceded by the combination [ay]/[ây]/[ey], the consonant sound [y] is doubly prolonged: [ŷ]; 4. In the position as the last consonant of a closed syllable after the vowel sound [i], it is represented as [i], meaning that the sound [y] together with [i] forms a long vowel sound [i]+[i]: [ī].

Velar-palatal consonants

The letter خ, denoting a velar-palatal, fricative, voiceless, hard, noisy, oral consonant sound, is represented by a single symbol: [x].

The letter غ, denoting a velar-palatal, fricative, voiced, hard, noisy, oral consonant sound, is represented by a single symbol: [ğ].

The letter ك, denoting a velar-palatal, plosive, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound, is represented by a single symbol: [k].

Uvular consonant

The letter ق, denoting a uvular, plosive, voiced, hard, noisy, oral consonant sound, is represented by four symbols depending on the position it occupies: 1. Before vowels, as well as before the consonant sound [q]: [q]; 2. Before consonants, excluding [q] and [k]: [q̣], meaning the same [q], but with an additional (weak) secondary sound to preserve voicing (to avoid voicelessness) [Aganina 2007, 137]; 3. Before the consonant [k]: [k], meaning complete assimilation of [q] into [k], forming a long consonant sound [kk]; 4. At the end of a word when stopping (pausing) in reading: [q̣], meaning the same [q], but with an additional strong secondary sound to preserve voicing (to avoid voicelessness).

Pharyngeal consonants

Начало формы

The letter ح, denoting a pharyngeal, fricative, voiceless, mid, noisy, oral consonant sound, is represented in all positions by one sign: [h].

The letter ع, denoting a pharyngeal, fricative, voiced, mid, noisy, oral consonant sound, is represented in all positions by one sign: [ʕ].

Glottal consonants

The character ء, denoting a pharyngeal, stop, voiceless, velar, fricative, oral consonant sound [Garadaghi 2011, 242; Horesh 2015, 308; Suleymanov 2007, 84], is represented by a single symbol in all

positions: [ʔ]. An exception is for the reading of Asim in the transmission of Shuba in 41:44.

The letter ʕ, denoting a pharyngeal, glottal, single-focus, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound, is represented by a single symbol in all positions: [h].

Vowels

The sign ʊ and combinations ʊ, ʊ, denoting the vowel sound, are represented in all positions by the signs [u]/[ū].

The sign ɪ and combinations ɪ, ɪ, denoting the vowel sound, are represented in all positions by the signs [i]/[ī]. Exceptions are for the reading of Asim in Shuba 2:271 and 4:58, and for the reading of Nafi in Warsh 11:77, 29:33, and 67:27.

The sign ʌ and combinations ʌ, ʌ, [Grunert 1876, 451], denoting the vowel sound, are represented differently depending on the position as follows: 1. After emphatic and hard consonants: [â]/[ā]; 2. After middle consonants: [a]/[ā]; 3. After soft consonants but before middle or emphatic consonants: [ä]/[ā]; 4. Between soft consonants: [ə]/[ē]; 5. In the position of a closed syllable vowel after soft consonants but before the weak consonant [y]: [e] [Garadaghli 2020, 27–81].

Strong vowel inflection is represented by the signs [e]/[ē]. Exception for Warsh: weak vowel inflection is represented by the signs [æ]/[ā] [Garadaghli 2020, 19].

The proposed unified phonetic transcription for readings of Asim (Shuba, Hafs) and Nafi (Galun, Warsh)

1. [ʔ] – glottal, plosive-explosive, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound: *bī-smi-llāḥir-rahmānir-rahīm ʔizā jāʔ ʔ nāṣru-llāḥi wal-fāṭḥ (1) waṣāʔyātān-nāsā yāḍḍulūnā ft dīni-llāḥi ʔfwājā (2) fāsāb-bih biḥāmdī rābbikā wa-stāḡfirh ʔnāḥū kānā tāwwābā (3)*

2. [ɪ] – glottal, plosive-explosive, vocalized, soft, noisy, oral consonant sound: *bī-smi-llāḥir-rahmānir-rahīm walāu jāʔalnāḥu qur ʔā-nān ʔʔjāmiyyāl-lāqālū lāu lā fūṣṣilāt ʔyātuhū ʔ-ʔjāmiyyuḥ-wāʔa-rabīyy*

3. [b] – bilabial, plosive-explosive, voiced, soft, noisy, oral consonant sound: *bī-smi-llāḥir-rahmānir-rahīm qul yāʔ ʔyuhāl-kāfirūn (1) lāʔ ʔʔbudu mā tāʔbudūn (2) walāʔ ʔnūm ʔābidūn mā ʔʔbud (3) walāʔ ʔnā ʔābidūm-mā ʔabattuḥ (4) walāʔ ʔnūm ʔābidūn mā ʔʔbud (5) lākuḥ dīnukuḥ walīyā dūn (6)*

4. [b] – bilabial, plosive-explosive, voiced, soft, noisy, oral consonant sound with an additional (weak) sound to preserve voicing: *bí-smi-lláhíř-rahmáñíř-rahíťm súm̃mā qáfféynā 'álāē 'āšářihiťm-birusúlinā waqáfféynā bí'ísá-bni máryemā wáđteynáhl- 'iňjílā wajá'álnā fī qulūbi-llázínā-ttabá'úhu rá fátāw-waráhmātāw-waráhbāniyyatāni-btādā'úhā mā kətəbnāhā 'aléyhiťm 'illə-btiğāā 'ə rıdwanı-lláhi fəmə rá'áuhā háqqā ri'āyətihə fə 'ətéynə-lləzínə 'əmənu mĩňhuťm 'əjrahut' wakəşırut-mĩňhuťm fəsiqúűň*

5. [b] – bilabial, plosive-explosive, voiced, soft, noisy, oral consonant sound with an additional (strong) sound to preserve voicing: *bí-smi-lláhíř-rahmáñíř-rahíťm tábbət yáđēē 'ábı ləhəbiw-watəbb (1) mēē 'āğnā 'áňhu mələluťm wamə kəsəb (2) səyášlə nərəň-zətə ləhəb (3) wamərəətuťm həmmələtəl-hátəb (4) fī jıdihā hāblum-mim-məsəđ (5)*

6. [t] – labiodental, plosive-explosive, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound: *bí-smi-lláhíř-rahmáñíř-rahíťm 'izə zulzilətil-'ərđu zilzələhə (1) wəəxrájətıl-'ərđu 'əsqələhə (2) waqələl- 'iňšənu mē ləhə (3) yáumə 'izıň-tuháddısu 'əxbərəhə (4) bí 'əňnā rábbəkə 'áuhā ləhə (5) yáumə 'izıy-yášđuruť-ňəsu 'əštətəl-liyúrau 'ə'mələhuťm (6) fəməy-yá'məl mişqələ zərəratıň xéyray-yərəh (7) waməy-yá'məl mişqələ zərəratıň-sərəray-yərəh (8); 'iňňəhü hüwat-təwwəbur-rahíťm (37)*

7. [s] – frontal-interdental, fricative, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound: *bí-smi-lláhíř-rahmáñíř-rahíťm məşəluťm kəməşəli-lləzi-stəuqədə nərəň-fələm̃mēē 'əđāā 'ət mā háləuhü zəhəbä-lləhu binúrihiťm watərəkəhuťm fī zulumətıl-lə yubşırúűň; wə'aləş-sələşəti-lləzínā xúllıfū háttēē 'izā đəqət 'aléyhiťm-'ərđu bimā ráhubət wađəqət 'aléyhiťm 'əňfúsuhuťm wazəňňüü 'əl-lə mələjə 'ə minə-lláhi 'illəē 'iléyi súm̃mā təbā 'aléyhiťm liyətübü 'iňňə-lləhə hüwat-təw-wəbur-rahíťm (118)*

8. [j] – median-palatal, semi-plosive (plosive-fricative affricate), voiced, soft, noisy, oral consonant sound: *bí-smi-lláhíř-rahmáñíř-rahíťm waqələlıjılıđıhiťm límə šəhıťm 'aléynā' qələüü 'əňtəqənə-lləhu-lləzıü 'əňtəqə kúllə šéy'ıw-wahúwa xələqəkuťm 'əwwələ mərəratıw-wəiléyi turjə'úűň*

9. [j] – median-palatal, semi-plosive (plosive-fricative affricate), voiced, soft, noisy, oral consonant sound with an additional (weak) sound to preserve voicing: *bí-smi-lláhíř-rahmáñíř-rahíťm fə-ťtəbəhu rábbuhü fəjə'aləhü minəş-şəlihiťm (50) wəiy-yəkədu-lləzínə kəfərəü*

ləyuzliqūnəkə bi ʿəḃṣāriḥim lām̃mā səmiʿuḡ-zikra wayäqūlūnə ʾiññəhū ləməjnūūñ (51) wamə́ húwa ʾillə zikrul-lil-ʿäləmūñ (52)

10. [j] – median-palatal, semi-plosive (plosive-fricative affricate), voiced, soft, noisy, oral consonant sound with an additional (weak) sound to preserve voicing: *bí-smi-lləḥir-rahmənir-rahūtīm bəl kəzzəbū bil-háqqi lām̃mā jə́ə ʾəhum fəhúm fī ʾəmriḥm-məritij (5) ʾə-fələ́m yāñzu-riū ʾilas-səməə ʾi fəuqāhum kéyfa bəneynəḥā wazəyyəññəḥā wamə́ ləḥə miñ-furūūj (6) wal-ʾərđā mədədnəḥā wəəlqəynə fīḥā rawāsiyā wəəmbətnə fīḥə miñ-kulli zəujim-bəḥitij (7)*

11. [h] – pharyngeal, fricative, voiceless, mid, noisy, oral consonant sound: *bí-smi-lləḥir-rahmənir-rahūtīm yusəbbiḥu li-lləḥi mə fis-səməwāti wamə́ fil-ʾərđi ləḥul-múlku waləḥul-hámdu wahúwa ʿälə kulli šéy ʾiñ-qādūr (1) húwa-lləzī xəlāqākuñ fəmiñkuñ kəfiruñ-wamiñkuñ-mú miñ wa-llāhu bímə tāʿməlūnə bəšīr (2) xəlāqās-səməwāti wal-ʾərđā bil-háqqi wašəwəwərakūñ fə ʾəḥsənə šuwəwərakūñ wailəyḥil-məšīr (3)*

12. [x] – velar-palatal, fricative, voiceless, hard, noisy, oral consonant sound: *bí-smi-lləḥir-rahmənir-rahūtīm fə-lyə ʿtū biḥadīšim-misliḥiñ ʾiñ-kənu šādiqūñ (34) ʾəm xúliqū miñ gəyri šéy ʾiñ ʾəm húmul-xəliqūūñ (35) ʾəm xəlāqus-səməwāti wal-ʾərđ bəl-lə yūqinūūñ (36) ʾəm ʿiñdəhum xəzəə ʾinu rəbbikə ʾəm húmul-mušəyṭirūūñ (37)*

13. [d] – labiodental, plosive-explosive, voiced, soft, noisy, oral consonant sound: *bí-smi-lləḥir-rahmənir-rahūtīm jəzəə uhum ʿiñdə rəbbiḥim jəññətu ʿədniñ-təjri miñ-təḥtiḥəl-əñḥāru xəlidiñə fīḥəə ʾəbədər-rəđiyə-llāhu ʿāñhum wəraqdū ʿañḥ zəlirikə liməñ xəšiyə rəbbəḥ (8); məliki yəumid-dūñ (4)*

14. [ḏ] – labiodental, plosive-explosive, voiced, soft, noisy, oral consonant sound with an additional (weak) sound to preserve voicing: *bí-smi-lləḥir-rahmənir-rahūtīm ʾiññəə ʾəñzəlñəḥu fī léylətil-qāḏr (1) wamə́ə əḏrəkə mə léylətul-qāḏr (2) léylətul-qāḏri xəyruñ-miñ ʾəfi šəḥr (3)*

15. [ḏ] – labiodental, plosive-explosive, voiced, soft, noisy, oral consonant sound with an additional (strong) sound to preserve voicing: *bí-smi-lləḥir-rahmənir-rahūtīm qul húwa-llāhu ʾəḥad (1) ʾəllāhu-ḥu-šəmə (2) ləm yəliḏ waləm yülə (3) waləm yəkul-ləḥū kufuwañ ʾəḥad (4)*

16. [z] – frontal-interdental, fricative, voiced, soft, noisy, oral consonant sound: *bí-smi-lləḥir-rahmənir-rahūtīm xəšiʿatəñ ʾəḃṣāruhum*

tārḥāquhum̄ zillātuw̄-wāqād̄ kēnū yuḏ'áunā 'iləs-sujūdi wahuḡm̄ səlī-mūūñ (43) fəzārñī wamāȳ-yūkəzzibu bihəzəl-ḥadīsi sənəstədrījuhum̄-ñiñ hēyṣu lə yā'ləmuūñ (44); waləȳ-yəñfā'akumul-yāumə 'iz-zāləmtum̄ 'əññəkuḡm̄ fil-'aḏəbi muštərikūūñ (39); 'iññə nəhnu nəzzələnəz-zikrə waiññə ləhū ləḥāfiḏūūñ (9); walāu sī nə lərqafā'nəhu bihā waləkiññəhūū 'āxlədə 'iləl-'ārḏi wa-ttəbā'a ḥəwāāḥ fəməsəluluhū kəməsəlil-kəlbi 'iñ-tāḥmil 'aləyhi yəlhəs 'āu tətrūkhū yəlhəz-zəlīkə məsəlul-qāumi-lləzīnə kəzzəbū bi 'əyətīnə fā-ḡṣṣiḡil-qāṣāṣā lə'álləhum̄ yətəfəkkārūūñ

wāiz wā'ādnə mūsəə 'ərbā'īnə léylətəñ-sūm̄m̄-ttəxəztumul-'ijlə miḡm̄-bā'dihī wəəñtūm̄ zəlīmūūñ (51) (Nafi, Shuba)

17. [r] – frontal-palatal, apical-trill, voiced, hard or mid-hard, voiced, oral consonant sound: *bī-smi-lləḥir-rahmənir-rahīm̄ 'izə zulzilətil-'ārḏu zilzələḥə (1) wəəxrajətil-'ārḏu 'əsḡāləḥə (2) waḡāləl-'iñsənu mə ləḥə (3) yāumə 'izīñ-tuḥāddisū 'əxbārahə (4) bi 'əññə rābbəkə 'āuhā ləḥə (5) yāumə 'iziȳ-yāṣḏurūñ-ñəsū 'əštətəl-liyúrəu 'ā'mələhum̄ (6) fəməȳ-yā'məl miṣḡālə zārṛatiñ xəyṛəȳ-yārah (7) wamāȳ-yā'məl miṣḡālə zārṛatiñ-šārṛəȳ-yārah (8); bī-smi-lləḥir-rahmənir-rahīm̄*

18. [r] – frontal-palatal, apical-trill, voiced, soft, voiced, oral consonant sound: *bī-smi-lləḥir-rahmənir-rahīm̄ yəə 'éyyuhəl-muddəs-sir (1) quḡm̄ fə 'əñzīr (2) waṛābbəkə fəkəbbir (3) waṣiyəbəkə fātāḥ-hir (4) waṛ-riḡzə fə-hjur (5) walə təmnuñ-təstəksir (6) wəlīrābbikə fā-ṣbir (7) fə 'izə nuḡira fiñ-ñāqūūr (8) fəzəlīkə yāumə 'iziȳ-yāumuñ 'asūr (9) 'ələl-kəfirnā ḡéyru yəsūr (10); 'əlləzīnə yə kulūnər-ribə lə yəqūmūnə 'illə kəmə yəqūmu-lləzī yətəxābbātuhus̄-šeytānu minəl-məss zəlīkə bi 'əññəhum̄ ḡālūū 'iññəməl-béy'u miṣlur-ribə wəəḥāllə-llāhul-béy'a wəḥārrəmər-ribə fəməñ-jəə 'əhū māu'izātum̄-mir-rābbihī fəñtəḥə fələhū mə sələfə wəəmrūhūū 'ilə-llāhi waməñ 'ādə fə 'uləə 'ikə 'əṣḥābuñ-ñəri hum̄ fiḥā xəlīdūūñ (275)*

19. [z] – frontal-dental, fricative, voiced, soft, noisy, oral consonant sound: *bī-smi-lləḥir-rahmənir-rahīm̄ ləqād̄ 'ərsəlñā rusúlənə bil-béyyinəti wəəñzəlñə mə'ahumul-kitəbā wal-mīzənə liyāqūməñ-ñəsū bil-ḡiṣṡi wəəñzəlñəl-ḥadīdə fiḥi bə'suñ-šəḏīduw̄-wamənəfi'u liñ-ñəsi wəlīyā'ləmə-llāhu məȳ-yāñṣúrūhū waṛusúləhū bil-ḡéyyḡ 'iññə-llāhə ḡāwiyyuñ 'azīz (25); wəḥūwə-lləzī 'əñsə 'ə jəññətiḡm̄-mā'rū-šətiw̄-wəḡéyṛə mə'rūsətiw̄-wəñ-ñāxlə waz-zār'a muxtəlīfəñ 'ukūluhū*

waz-zeytünä waṛ-ruṁmānə mutəšəbihäw-wağəyṛa mutəšəbih külü miñ-šəmərihü 'izəə 'əsməra wəətü hāqqaḥü yäümä ḥəšādihī walə túsrifü 'inñəhü lə yuhıbbul-musrifüñ (141)

20. [s] – frontal-dental, fricative, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound: *bi-smi-lləhir-rahmənir-rahıtm qul 'ä'üzü birəbbiñ-nəəs (1) məlikin-nəəs (2) iləhiñ-nəəs (3) miñ-šərril-waswəsil-xāñ-nəəs (4) əlləzi yuwəswisu fī şuduriñ-nəəs (5) minəl-jüñnəti wañ-nəəs (6); inñə fī xəlqis-səməwāti wal-ərđi wa-xtiləfil-ləyli wañ-nə-həri wal-fülki-lləti təjri fil-bəhri bimə yəñfä'uñ-nəəsə waməə 'əñzələlləhu minəs-səməə 'i mim-məə in-fə 'əhyə bihil-ərđə bə'də məutihə wabəssə fihə miñ-küllü dəəəbbətiw-watəşrifir-riyāhi was-səhəbil-musəxxəri bəynəs-səməə 'i wal-ərđi lə 'əyətil-liqāumiy-yə'qilüüñ (164)*

21. [š] – median palatal, fricative, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound: *bi-smi-lləhir-rahmənir-rahıtm 'izəš-šəmsu küwwirat (1) wəizəñ-nujumu-ñkədərət (2) wəizəl-jibəlu süyyirat (3) wəizəl-'isəru 'üttılət (4) wəizəl-wuhūşu hūşirat (5) wəizəl-bihəru süjirat (6) wəizəñ-nufusu züwwijət (7) wəizəl-mäu 'üdətu sü 'ilət (8) bi 'əyyi zəmbiñ-qütılət (9) wəizəs-şuhufu nüşirat (10) wəizəs-səməə 'u küşitət (11); 'əş-šəmsu wal-qəmərü biḥusbəəñ (5) wañ-nəymu waş-şəjəru yəşjudəəñ (6)*

22. [s] – frontal-dental, fricative, voiceless, emphatic, noisy, oral consonant sound: *bi-smi-lləhir-rahmənir-rahıtm wal-əşr (1) inñəl-inşənə ləfi xusṛ (2) illə-lləzinə 'əmənü wa'amiluş-şəlihāti watəwəşəu bil-həqqi watəwəşəu biş-şəbr (3); wal-əşr (1) inñəl-inşənə ləfi xusṛ (2) illə-lləzinə 'əmənü wa'amiluş-şəlihāti watəwəşəu bil-həqqi watəwəşəu biş-şəbr (3); məñ-zə-lləzi yúqriđu-lləhə qərđāñ həsənəñ-fəyudə'ifəhü ləhüü 'əd'əfəñ-kəşirah wa-lləhu yəqbiđu wayəbsuṭu wəiləyi turjə'uüñ (245) (Hafs); 'ə-wa'ajibtum 'əñ-jəə 'əkuñ zikrüm-mir-rəbbikum 'älə rəjulim-miñkuñ liyuñzirakuñ wə-zkurüü 'iz jə'äləkuñ xuləfəə 'ə mim-bə'di qəumi nühiw-wəzədəkuñ fil-xəlqi bəş-tətəñ-fə-zkurüü 'ələə 'ə-lləhi lə'älləkuñ tufliḥüüñ (69) (Hafs); 'əm inñəhüm xəzəə inu rəbbikə 'əm hümül-muşəyṭirüüñ/hümül-muşəyṭirünə (37) (Hafs)*

23. [d] – frontal-dental, plosive, voiced, emphatic, noisy, oral consonant sound: *bi-smi-lləhir-rahmənir-rahıtm jəzəə uhum 'inñə rəbbihim jəñnətu 'ādniñ-təjri miñ-təhtihəl- 'əñhəru xəlidinə fihəə 'əbədür-rədiyə-lləhu 'əñhüm waṛədu 'əñh zəlikə liməñ xəsiyə rəbbəh (8); wađ-dühə (1); waləqəđ-dəllə qəbləhum 'əkşərul- 'əwwalüñ (71) (Nafi)*

24. [t] – frontal-dental, plosive, voiced, emphatic, noisy, oral consonant sound: *bí-smi-llāhir-rahmānir-rahīm wáʾinnā mīnñal-muslimūnā wamiññal-qāsiṭūnā fəməñ ʾəsləmə fəʾuləʾikə tāhárrau rāsədə (14) wáʾmñmāl-qāsiṭūnə fəkənu lijəhəññamə hətábə (15) wáʾllāwi-stāqāmū ʾəlāt-tārīqāti lə ʾəsqəynəhūm-məʾəñ gādāqā (16); ʾəl-xábīsətu lil-xábīsīnā wal-xábīsūnə lil-xábīsəti waṭ-tāyyibətu liṭ-tāyyibīnā waṭ-tāyyibūnə liṭ-tāyyibəət ʾuləʾə ikə mubərrāunə mīmñə yāqūlūnə ləhūm-māǧfirātuw-wārizquñ-kəritm (26)*

25. [t̤] – frontal-dental, plosive, voiced, emphatic, noisy, oral consonant sound with an additional (weak) sound to preserve voicing: *bí-smi-llāhir-rahmānir-rahīm lə yu ʾāxizukumu-llāhu bil-lāǧwi fī ʾeymānikum waləkiy-yu ʾāxizukum-bimā ʾaqqāttumul-ʾeymānə fəkəffā-rətuhū ʾiʾāmu ʾasārati məsəkīnə miñ ʾəusəti mə tuʾimūnə ʾəhlīkum ʾəu kiswātuhum ʾəu tāhrīru rəqábətiñ-fəməl-ləm yəjiđ fəsiyāmu səlāsəti ʾeyyāəm zəlīkə kəffāratu ʾeymānikum ʾizā haləftum wə-ħfəzū ʾeymānəkuñ kəzəlīkə yubəyyīnu-llāhu ləkuñ ʾəyətih lə ʾəlləkum təskurūñ (89), ʾəñ-tāqūlə nəfsuy-yā hásratā ʾələ mə fərrāttu fī jəmbi-llāhi waiñ-kūñtu ləminəs-sāxirūñ (56)*

26. [t̤] – frontal-dental, plosive, voiced, emphatic, noisy, oral consonant sound with an additional (strong) sound to preserve voicing: *bí-smi-llāhir-rahmānir-rahīm səhidə-llāhu ʾəññəhū lə ʾiləhə ʾillə hūwə wal-mələ ʾikətu wəulul-ʾilmi qā ʾiməm-bil-qisṭ lə ʾiləhə ʾillə hūwal-ʾəzizul-ħakīm (18), ʾiñ-təmsəskum həsənətuñ-təsú hūm waiñ-tušibkum səyyi ʾətuŷ-yəfrahū bihā waiñ-təšbirū watəttāqū lə yəđur-rukum kəyduhum səy ʾə ʾiññə-llāhə bimə yəməlūnə muħiṭ (120)*

27. [z] – frontal-interdental, fricative, voiced, emphatic, noisy, oral consonant sound: *bí-smi-llāhir-rahmānir-rahīm wəiz qultum yə mūsə ləñ-nū minə ləkə hətə nərə-llāhə jəhrətəñ-fə ʾəxāzətkumuş-şəʾiqātu wəññtum təñzurūñ (55) sūmñə bəʾəsnəkum-mim-bədi məutikum lə ʾəlləkum təskurūñ (56) wəzəlləlnə ʾaləykumul-ǧəməmə wəñzəlnə ʾaləykumul-məññə wə-səlwə kulū miñ-tāyyibəti mə rəzəqñəkum wamə zələmūnə waləkiñ-kənu ʾəñfəsəhūm yəzli-mūñ (57), wamə ʾərsəlnə miŷ-rəsūliñ ʾillə liyuṭʾə bi ʾizni-llə ʾəh waləu ʾəññəhūm ʾiz-zələmū ʾəñfəsəhūm jə ʾukə fə-stāǧfəru-llāhə wə-stāǧfərə ləhumur-rəsūlu ləwəjədu-llāhə təwwābər-rahīmə (64); wamə ləhūm-bihī miñ ʾilmiñ ʾiy-yəttəbiʾunə ʾilləz-zəññə waiññəz-zəññə lə yuǧni minəl-ħəq-qī səy ʾə (28); waqālū həzihū ʾəñ ʾəmuw-wəħərsuñ hījru-lə yəʾəmuħə ʾə*

'illā məñ-ñəšəə 'u bizā' mihim wəəñ'āmuñ hurriməz-zuhūruhā wəəñ'ā-mul-lā yəzkuṛūnə-smā-llāhi 'aléyhə-ftirāā 'əñ 'aléyyh səyəjzihim-bimə kənu yəftārūūñ (Nafi), yəə 'éyyuhəñ-ñəbīyyu 'izā tállāqtumuñ-ñisəə 'ə fəṭālliqūhūññə li'iddətihīññə wāāhsul-'iddətā wa-ttāqu-llāhā rābbə-kum' lā tuxrijūhūññə miñ-buyūtihīññə walə yəxṛūjnə 'illāə 'əy-yə 'tī-nə bifāhišətim-ṁubéyyinəh watilkā hudūdu-llāāh waməy-yətā'āddā hudūdā-llāhi fāqāz-zāləmə nəfsəh lā tədrī lā'āllā-llāhə yūhdisu bā'də zəlikə 'əmrā (1) (Nafi)

28. [ʕ] – pharyngeal, fricative, monofocal, voiced, central, noisy, oral consonant sound: *bī-smi-lləhiṛ-rahmənir-rahūtūm qul yəə 'éyyuhəl-kəfirūūñ (1) ləə 'ā'budu mə tā'budūūñ (2) waləə 'əñtūm 'ābidūnə məə 'ā'buḍ (3) waləə 'ənā 'ābidūm-ṁā 'abəttūm (4) waləə 'əñtūm 'ābidūnə məə 'ā'buḍ (5) ləkūm dīnukūm walīyə dūñ (6)*

29. [g] – velar-palatal, fricative, voiceless, hard, noisy, oral consonant sound: *bī-smi-lləhiṛ-rahmənir-rahūtūm yunədūnəhuṁ 'ə-ləñ nəkuṁ-ṁā'akuṁ qālū bəlā waləkīññəkuṁ fətəñtūm 'əñfūsəkuṁ watā-rəbbāštūm wa-rəbṭūm wağārrátikumul- 'əmənīyyu hətātə jəə 'ə 'əñru-llāhi wağārrakuṁ-bi-lləhil-ğārūūr (14)*

30. [f] – labiodental, fricative, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound: *bī-smi-lləhiṛ-rahmənir-rahūtūm 'izə jəə 'ə nəşru-llāhi wal-fəṭh (1) warəyéytəñ-ñəsə yəḍxulūnə fi dīni-lləhi 'əfwājə (2) fəsəbbih bihāmdī rābbikā wa-stəğfirh 'iññəhū kənə təwwābə (3)*

31. [q] – uvular, plosive, voiced, hard, noisy, oral consonant sound: *bī-smi-lləhiṛ-rahmənir-rahūtūm qul 'ā'ūzu birābbil-fəlāq (1) miñ-šərri mə xālāq (2) wāmiñ-šərri ḡāsiqiñ 'izā wāqāb (3) wāmiñ-šərriñ-ñəffəšəti fil-'úqāḍ (4) wāmiñ-šərri hāsidiñ 'izā hāsəḍ (5)*

32. [q̣] – uvular, plosive, voiced, hard, noisy, oral consonant sound with an additional (weak) sound to preserve voicing: *bī-smi-lləhiṛ-rahmənir-rahūtūm ləə 'úqsimu bihəzəl-bələḍ (1) wəəñtā hīllūm-bihəzəl-bələḍ (2) wawālidīw-ṁamā wələḍ (3) lāqāḍ xālāqnəl-'iñsənə fi kəbəḍ (4) 'ə-yāhsəbu 'əl-ləy-yāqdira 'aléyhi 'āhəḍ (5)*

33. [q̣] – uvular, plosive, voiced, hard, noisy, oral consonant sound with an additional (strong) sound to preserve voicing: *bī-smi-lləhiṛ-rahmənir-rahūtūm kəlləə 'izə bələḡātīt-tārāqī (26) waqīlə məñ rāāq (27) wazāññə 'əññəhul-firāāq (28) wa-ltəffətis-sāqu bis-sāāq (29) 'ilā rābbikə yāumə 'izinil-məsāāq (30)*

34. [k] – velar-palatal, plosive, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound: *bī-smi-lləhiṛ-rahmənir-rahūtūm 'iññəə 'ā'tāynəkəl-kāūsər (1)*

fäṣālli liṛábbikā wá-ñḥar (2) 'iññə šəni'əkə húwal-'əbtär (3), 'ə-ləṃ nāxlúkkum-ṃimṃəə 'im-ṃəhūt (20)

35. [l] – frontal-palatal, apical-apical, voiced, soft, oral consonant sound: *bí-smi-lləḥir-rahmənir-rahūtūm 'ə-ləṃ tārə kəyfə fä'alä rābbukə bi'ə-šḥābil-fūl (1) 'ə-ləṃ yəj'al kəydəhum fi tədqūt (2) wāürsälä 'aləyhiṃ tārāñ 'əbəbūt (3) tärmiḥim-bihijāratim-ṃiñ-sijjūt (4) fəjə'aləhum kə'əsfim-ṃə kūt (5)*

36. [l] – frontal-palatal, apical-apical, voiced, hard or mid-hard, oral consonant sound: *bí-smi-lləḥir-rahmənir-rahūtūm qul húwa-llāhu 'āḥā (1) 'ällāḥu-šāmə (2) ləṃ yəliḍ waləṃ yūlə (3) waləṃ yəkul-ləḥū kufuwañ 'āḥā (4); fəməñ xāfə miṃ-ṃuṣiñ-jənəfənā-wi-sməñ-fə 'āšlāḥə bəynəhum fələ (5) 'ismə 'aləyḥ 'iññə-llāḥə ġāfūrur-rahūtūm (182), sələmuñ hīyā ḥättə mā'la'il-fəj (5), zəlīkə bīmā qāddəmət 'eydīkum wəññə-llāḥə ləysə bizəllāmil-lil-'abūt (182) (Nafi)*

37. [m] – bilabial, voiced, soft, nasal consonant sound: *bí-smi-lləḥir-rahmənir-rahūtūm wəylul-likulli huməzətīl-luməzəḥ (1) 'əlləzī jə-mə'a mələw-wə'əddədəḥ (2) yāḥsəbu 'əññə mələhūt 'əxlədəḥ (3) kəllə ləyūmbəzəññə fil-ḥūtāməḥ (4) wamə (5) 'ədrəkə məl-ḥūtāməḥ (5) nārū-llāḥil-ṃūqədəḥ (6) 'əlləzī təttāli'u 'ələl-'əf'idəḥ (7) 'iññəḥə 'aləyhiṃ-ṃū'šādəḥ (8) fi 'əmədīm-ṃuməddədəḥ (9)*

38. [ṃ] – bilabial, voiced, soft, doubly nasal consonant sound: *bí-smi-lləḥir-rahmənir-rahūtūm 'ə-ləṃ tārə kəyfə fä'alä rābbukə bi'ə-šḥābil-fūl (1) 'ə-ləṃ yəj'al kəydəhum fi tədqūt (2) wāürsälä 'aləyhiṃ tārāñ 'əbəbūt (3) tärmiḥim-bihijāratim-ṃiñ-sijjūt (4) fəjə'aləhum kə'əsfim-ṃə kūt (5); wahiyə təjri biḥim fi māujīñ-kəl-jibəli wanədə nūḥunī-bnəḥū wakənə fi mā'ziliy-ḃə bunəyyā-rkəm-ṃā'anā walə tə-kum-ṃā'al-kəfirūt*

39. [ṃ] – bilabial, voiced, soft, triply nasal consonant sound: *bí-smi-lləḥir-rahmənir-rahūtūm 'iññə-llāḥə yə'ṃurukum 'əñ-tu'əddul-əməñəti ilə 'əḥliḥə wəzə ḥəkəmtum-bəynəñ-ñəsi 'əñ-tāḥkumū bil-'ādli 'iññə-llāḥə ni'imṃə yə'izukum-bih 'iññə-llāḥə kənə səmī'am-bāšir (58)*

40. [n] – frontal-palatal, apical-apical, voiced, soft, nasal consonant sound: *bí-smi-lləḥir-rahmənir-rahūtūm wajə'alnə nūməkum subət (9) wajə'alnəl-ləylə libəsə (10) wajə'alnəñ-ñəḥāra mə'āsə (11) wabənəynə fəuqəkum səb'añ-šidədə (12) wajə'alnə sirājəw-wəḥḥə-jə (13) wəñzələnə mīnəl-ṃu'širātī mə (14) 'əñ-səjjə (14) linuxrijə biḥi ḥābbəw-wənəbət (15)*

41. [ñ] – frontal-palatal, apical-apical, voiced, soft, doubly nasal consonant sound: *bí-smi-llǎhír-rahmǎnir-rahǔtīm qul ʾáʿúzu birábbil-fǎlǎq̄ (1) miñ-šǎrri mā xǎlǎq̄ (2) wámiñ-šǎrri ġǎsiqiñ ʾizǎ wáqáb (3) wámiñ-šǎrriñ-ñǎffǎšǎti fil-ʿúqáǎ (4) wámiñ-šǎrri hǎsidiñ ʾizǎ há-sǎǎ (5); qul ʾáʿúzu birábbiñ-ñǎǎs (1) mǎlikiñ-ñǎǎs (2) ilǎhiñ-ñǎǎs (3) miñ-šǎrril-waswǎsil-xǎññǎǎs (4) ʾallǎzi yuwǎswisu fi šudúriñ-ñǎǎs (5) mínal-jíññǎti wañ-ñǎǎs (6)*

42. [ñ̃] – soft, triply nasal voice sound: *bí-smi-llǎhír-rahmǎnir-rahǔtīm ʾizǎs-sǎmǎǎ ʾu-ñǎǎqqǎt (1) wǎǎzinǎt lirábbihǎ wahúqqǎt (2) wǎǎzǎl-ʾǎrdú múddǎt (3) wǎǎlqǎt mā fǎhǎ wǎtǎxǎllǎt (4) wǎǎzinǎt lirábbihǎ wahúqqǎt (5) yǎǎ ʾéyyuhǎl-ʾiñǎǎnu ʾiññǎkǎ kǎdihuñ ʾilǎ rábbikǎ kǎǎdhañ-fǎmulǎqǎt (6)*

43. [ñ̃̃] – hard, triply nasal voice sound: *bí-smi-llǎhír-rahmǎnir-rahǔtīm ʾǎ-lǎm nǎšrah lǎkǎ šǎǎdrak (1) wawaqǎʾnǎ ʾǎñkǎ wizrak (2) ʾallǎzi ʾǎñqǎǎ zǎhrak (3) warafǎʾnǎ lǎkǎ zikrak (4) fǎ ʾiññǎ máʿal-ʾúsri yúsrǎ (5) ʾiññǎ máʿal-ʾúsri yúsrǎ (6) fǎ ʾizǎ fǎrǎǎǎtǎ fǎ-ñǎǎb (7) wǎilǎ rábbikǎ fǎ-rǎǎb (8)*

44. [h] – glottal, fricative, voiceless, soft, noisy, oral consonant sound: *bí-smi-llǎhír-rahmǎnir-rahǔtīm ʾiññǎ-llǎzínǎ kǎfǎrú sǎwǎǎ uñ ʾaléyhiñ ʾǎ-ǎñzǎrtǎhum ʾǎm lǎm tuñzirhum lǎ yu ʾminúñ (6) xǎtǎmǎ-llǎhu ʾǎlǎ qulúbihim waʾǎlǎ sǎmʿihim waʾǎlǎǎ ʾǎbšǎrihim ġišǎwatuw-wǎlǎhum ʾǎzǎbuñ ʾǎzǎtīm (7)*

45. [w] – bilabial, fricative, voiced, mid, oral, weak consonant sound: *bí-smi-llǎhír-rahmǎnir-rahǔtīm qul húwa-llǎhu ʾǎhǎǎ (1) ʾállǎ-huș-šǎmǎǎ (2) lǎm yǎliǎ walǎm yúlǎǎ (3) walǎm yǎkul-lǎhú kúfuwañ ʾǎhǎǎ (4)*

46. [w̃] – bilabial, fricative, voiced, mid, oral, doubly nasal weak consonant sound: *bí-smi-llǎhír-rahmǎnir-rahǔtīm waʿinǎbǎw-wǎqǎǎbǎ (28) wazeytúnǎw-wǎnǎxlǎ (29) wahǎǎǎǎ ʾiqǎ ġúlbǎ (30) wafǎkihǎ-tǎw-wǎǎbbǎ (31)*

47. [y] – median-palatal, fricative, voiced, soft, oral, weak consonant sound: *bí-smi-llǎhír-rahmǎnir-rahǔtīm ʾǎ-rǎéyǎtǎ-llǎzi yukǎzzibu bid-dúñ (1) fǎǎǎlikǎ-llǎzi yǎdúʿul-yǎtīm (2) walǎ yǎhúǎdu ʾǎlǎ ǎǎmíl-miskúñ (3) fǎwéylul-lil-mușállúñ (4) ʾallǎzínǎ hum ʾǎñ-šǎlǎti-him sǎhúñ (5) ʾallǎzínǎ hum yurǎǎ ʾúñ (6) wayǎmnǎʿúnǎl-mǎʿúñ (7)*

48. [ȳ] – median-palatal, fricative, voiced, soft, oral, doubly long weak consonant sound: *bí-smi-llǎhír-rahmǎnir-rahǔtīm li ʾilǎfi*

qur'ýýš (1) 'lāfihim riḥlētāš-šitāē 'i waš-šáyyf (2) fə-lyá'budú rāb-bə hāzəl-beyyt (3) 'allāzī 'āf'áməhuṁ-ṁiñ-jū'iw-ṁāəmənəhuṁ-ṁiñ xāuūf (4)

49. [y] – median-palatal, fricative, voiced, soft, oral, doubly nasal weak consonant sound: *bí-smi-lləhiṛ-rahmāniṛ-rahūtīm 'izē zulzilətil-ārdu zilzələhə (1) wāxrajətīl-ārdu 'əsqāləhə (2) waqāləl-iñsənu mē ləhə (3) yāumə 'iziñ-tuhāddisu 'əxbārahə (4) bi'əññā rābbəkə 'āuhā ləhə (5) yāumə 'iziṽ-yāšduṛuñ-ñəsū 'əšitətəl-liyūrau 'ā'mələ-huṁ (6) fəməy-ṽ'əməl mišqālə zāratiñ xeyray-ṽ'arah (7) waməy-ṽ'əməl mišqālə zāratiñ-šāray-ṽ'arah (8)*

50. [u] – short high back vowel, close (tense), labialized: *bí-smi-lləhiṛ-rahmāniṛ-rahūtīm 'əlhəkumut-təkəsur (1) hāttē zúrhumul-māqā-bir (2) kəllə sāufə tā'ləmūūñ (3) sūmmə kəllə sāufə tā'ləmūūñ (4) kəllə lau tā'ləmūnā 'ilməl-yāqūñ (5) lətārawūññəl-jāhūtīm (6) sūmmə lətārawūññəhə 'áyənəl-yāqūñ (7) sūmmə lətus 'əlūññə yāumə 'iziñ 'āniñ-ñā'ūtīm (8)*

51. [ū] – long high back vowel, close (tense), labialized: *bí-smi-lləhiṛ-rahmāniṛ-rahūtīm wəsirṛū qāuləkūm 'āwi-jhārū bihī 'iññəhū 'ālmūm-bizətis-šudūūr (13)*

52. [i] – short high front vowel, close (tense), unrounded: *bí-smi-lləhiṛ-rahmāniṛ-rahūtīm wal-ʿašr (1) 'iññəl-iñsənə ləfti xusr (2) 'illə-lləzīnə 'əmənu wə'amiluṣ-šālihāti watāwāšāu bil-hāqqi watāwāšāu biš-šābr (3)*

53. [ī] – long high front vowel, close (tense), unrounded: *bí-smi-lləhiṛ-rahmāniṛ-rahūtīm 'əl-hāmdū li-lləhi rābbil-ʿālāmūñ (2) 'ār-rah-māniṛ-rahūtīm (3) mēliki yāumid-dūñ (4) 'iyyəkə nā'budū wāiyyəkə nəstā'ūtīñ (5) 'ihdinəs-širātāl-mustāqūñ (6) širātā-lləzīnə 'əñ'āmā 'aləyhim gēyriṛ-māgḏūbi 'aləyhim walāḏ-ḏāāllīñ (7)*

54. [a] – short mid central vowel, open (lax), unrounded: *bí-smi-lləhiṛ-rahmāniṛ-rahūtīm qul hūwa-llāhu 'āhād (1) 'āllāhuṣ-šāmāḏ (2) lām yəliḏ walām yūlad (3) walām yəkul-ləhū kufuwañ 'āhād (4)*

55. [ā] – long mid central vowel, open (lax), unrounded: *bí-smi-lləhiṛ-rahmāniṛ-rahūtīm fə 'izē jēḏ 'ətiṽ-ṽāāmmətul-kūbrā (34) yāumə yətəzəkḏārul-iñsənu mē sū'ā (35) waburrizətīl-jāhīmu liməy-ṽ'ār-ṽ (36) fə 'əmmə māñ-tāḡā (37) wāḏsāral-hayətəd-duñyə (38) fə 'iññəl-jāhīmə hiyəl-mə wā (39) wāmmə māñ xāfə māqāmā rābbihī wanə-həñ-ñəfsə 'ānil-hāwā (40) fə 'iññəl-jəññətə hiyəl-mə wā (41)*

56. [â] – short low back vowel, close (tense), unrounded: *bî-smi-llêhir-rahmânîr-rahîm* 'ə-ləm nəşrah ləkə şádrak (1) wawaqá'nā 'áñkā wizrak (2) 'alləzî 'áñqâdâ zâhrak (3) warafá'nā ləkə zîkrak (4) fə 'îññə má'al-'úsri yúsra (5) 'îññə má'al-'úsri yúsra (6) fə 'izə fārâgta fâ-ñşâb (7) wailā rābbikə fâ-rġâb (8)

57. [ā] – long low back vowel, close (tense), unrounded: *bî-smi-llêhir-rahmânîr-rahîm fâtâfâ* 'aléyhā 'tāā ifum-mîr-rābbikā wahúm nēā imúūñ (19) fə 'āsbāhat kās-şârîm (20) fəţənədəu muşbihîñ (21) 'əni-ġdū 'álā hárşikum 'îñ-kúñtuñ şarimîñ (22) fâ-ñtálâqū wahúm yəţâxâfâtúūñ (23) 'əl-lə yədxuləññəhəl-yáumā 'aléykuñ-miskîñ (24) waġádâu 'álā hárđîñ-qādirîñ (25) fəlám̄mā řāuhā qâlū 'îññə lāqđāāllūñ (26) bəl nəhnu máhrumúūñ (27) qâlū 'ausāţuhum 'ə-ləm 'āqul-ləkum lāu lə tusəbbihúūñ (28) qâlū subhānā rābbinēā 'îññə kúññā zālimîñ (29) fə 'āq̄bələ bá'đuhum 'álə bá'điy-ýəţəlāwamúūñ (30) qâlū yā wéylənēā 'îññə kúññā řāġîñ (31)

58. [ä] – short mid-central vowel, open (lax), unrounded: *bî-smi-llêhir-rahmânîr-rahîm* 'îññēā 'ä'taynəkəl-kāusār (1) fəşālli liřābbikā wā-n̄har (2) 'îññə šəni 'əkə hūwal- 'əbtār (3)

59. [ā] – long mid-central vowel, open (lax), unrounded: *bî-smi-llêhir-rahmânîr-rahîm* 'izəs-səməā 'u-ñşāqqāt (1) wāzīnət liřābbihā wahúqqāt (2) wāizəl-'ārđu müddət (3) wālqāt mē fihā watāxállət (4) wāzīnət liřābbihā wahúqqāt (5) yēā 'éyyuhəl- 'iñşənu 'îññəkə kəđihuñ 'ilā rābbikə kəđhañ-fəmulāqîh (6)

60. [ə] – short mid-front vowel, open (lax), unrounded: *bî-smi-llêhir-rahmânîr-rahîm* 'əl-qāri'ah (1) məl-qāri'ah (2) wamēā 'əđrākə məl-qāri'ah (3) yāumə yəkūnuñ-ñəsu kəl-fārāşil-məşsūūs (4) watəkū-nul-jibəlu kəl-'ihnil-məñfūūs (5) fə 'əñmēā məñ-şāqulət məwāzīnuh (6) fəhúwa fī 'işətir-řāđiyəh (7) wəmmēā məñ xāffət məwāzīnuh (8) fə 'um̄muhū hāwiyəh (9) wamēā 'əđrākə mē hiyəh (10) nəruñ hā-miyəh (11)

61. [ē] – long mid-front vowel, open (lax), unrounded: *bî-smi-llêhir-rahmânîr-rahîm* qul yēā 'éyyuhəl-kəfirîūñ (1) lēā 'ä'budu mē tā'budúūñ (2) walēā 'əñtuñ 'ābidūnə mēā 'ä'buđ (3) walēā 'ənā 'ābidum̄-mā 'abəttum̄ (4) walēā 'əñtuñ 'ābidūnə mēā 'ä'buđ (5) ləkum̄ dīnukum̄ waliyə dīñ [dīni] (6)

62. [e] – short mid-front vowel, close (tense), unrounded: *bî-smi-llêhir-rahmânîr-rahîm* wámiñ 'əbēā 'ihim̄ wazurriyyətihiñ wāixwāni-

hiṃ wa-ḵṭabeynāhuṃ wahādeynāhuṃ 'ilā ṣḥrā'īṃ-ṃustāqīṃ (87) z̄āli-
kə húdā-llāhi yāhdī bihī māy-ḡāšā' u miñ 'ibādih walāu 'āṣṣakū lā-
ḥábiṭā 'ānḥum-ṃā k̄nū yā'malūn (88) 'ulā' ikā-llāzīnā 'āteynāhu-
mul-kitābā wal-ḥúkmā wañ-ñubúwwah fa' iy-ḡāḵfūr bihā hā' 'ulā' i
fāqāḍ wakkālnā bihā qāuməl-léysū bihā bikāfirūn (89)

63. [ē] – long mid-front vowel, close (tense), unrounded: *bí-smi-llāḥir-rahmānir-rahīṃ waqā'lá-rkəbū fīhā bí-smi-llāhi mājréhā wamuṣsāhā 'iññā rábbī lāḡāfūrur-rahīṃ* (41); [tā hē] (Nafi/Warsh)

64. [æ] – short mid-front vowel, half-open (mid-lax), unrounded: [rə'ææ], [ræ'ææka], [ræ'ææhu], [fāræ'ææhu], [ræ'ææhā] (Nafi/Warsh)

65. [ǣ] – long mid-front vowel, half-open (mid-lax), unrounded: [ʻəl-qúrǣ], [ʻəṣ-ṣərǣ], [ʻiftārǣ], [ʻādrǣka], [ʻištārǣ], [yətáyārǣ], [tá'rǣ], [tətəmārǣ], [ʻi'tərǣka], [zīkrǣ], [ʻúxrǣ], [búṣrǣ], [ʻāsrǣ], [lil-yúsrǣ], [tátrǣ], [ṣúrǣ], [ʻəṣ-ṣi'rǣ], [lil-'úsrǣ], [ʻəl-kúbrǣ], [ʻəñ-ñāšārǣ], [sukārǣ], [ʻusārǣ], [tərǣ], [rə'ǣǣ], [ʻəḥṣərihiṃ], [ʻəṣ'ərihā], [ʻəñ-ñāḥəri], [hǣ mīṃ], [ʻəlif lāāām̄ rǣ], [ʻəlif lāāām̄-ṃīṃ rǣ], [kəāāf hǣ yǣ 'ayyḡ-ṣāāād], [kəāāf hǣ yǣ 'ayyḡ-ṣāāād], [ʻət-taurǣtu], [ʻəl-'úzzǣ], [lāzǣ], [ʻəl-kāfirīnā] (Nafi/Warsh)

66. [ū] – fluent short high back vowel, close (tense), labialized (*ikhṭilas*): *bí-smi-llāḥir-rahmānir-rahīṃ walāmmā jā'ət rusúlnā lūṭāñ-sū'ə bihiṃ waqāqā bihiṃ zār'aw-ḡaqālā hāzā yāumuñ 'aṣṣīb* (77), *walāmmā'ə 'əñ-jā'ət rusúlnā lūṭāñ-sū'ə bihiṃ waqāqā bihiṃ zār'aw-ḡaqālū lā táxáf walā táhzañ 'iññā munājjūkā wáahlakə 'illa-ṃrāatəkə k̄nət mīnəl-ḡābirūn* (33), *fəlāmmā řāūhu zulfətəñ-sū'ət wujūhu-llāzīnā kəfārū waqīlā hāzə-llāzī kúñtuṃ-bihī tād-dā'ūn* (27) (Nafi)

67. [ū] – imitation of pronouncing short high back vowel, close (tense), labialized [u] (*ishmam*): *bí-smi-llāḥir-rahmānir-rahīṃ walāmmā jā'ət rusúlnā lūṭāñ-sū'ə bihiṃ waqāqā bihiṃ zār'aw-ḡaqālā hāzā yāumuñ 'aṣṣīb* (77), *walāmmā'ə 'əñ-jā'ət rusúlnā lūṭāñ-sū'ə bihiṃ waqāqā bihiṃ zār'aw-ḡaqālū lā táxáf walā táhzañ 'iññā munājjūkā wáahlakə 'illa-ṃrāatəkə k̄nət mīnəl-ḡābirūn* (33), *fəlāmmā řāūhu zulfətəñ-sū'ət wujūhu-llāzīnā kəfārū waqīlā hāzə-llāzī kúñtuṃ-bihī taddā'ūn* (27) (Nafi)

It is worth noting that the proposed unified phonetic transcription represents an effective means of conveying all four reading systems

of Asim and Nafi. Moreover, it provides the capability to convey other Quranic reading systems by introducing specific symbols for each of them.

REFERENCES

Al-Ani S. (1970), *Arabic Phonology: An Acoustical and Physiological Investigation*, Mouton, Hague and Paris.

Aganina G. (2007), *Orfoepiya rezitazii Korana*, PhD Dissertation, Moscow. (In Russian).

Al-Qur 'ān al-Karīm, (2021), Madinah. (In Arabic).

Veysəlli F. (ed.) (2006), *Dilchilik ensiklopediyasi*, Mütərcim, Baku. (In Azerbaijani).

Garadaghli V. (2020), “Vocalic Inflection in the Warsh Transmission (compared to the Hafs transmission)”, *Journal of Critical Reviews*, Vol. 7 (16), pp. 277–93.

Garadaghli V. (2004), “Ereb Seslerinin Sifetlerinin Oyrenilmesi Haqqında”, *Dil ve Edebiyyat*, Vol. 4 (42), pp. 141–2. (In Azerbaijani).

Garadaghli V. (2011), *Tejvid: Qurani-Kerimin tilaveti qaydalari: Asim qiraetinin Hefs revayeti esasinda*, Elm, Baku. (In Azerbaijani).

Garadaghli V. (2012), *Gurani-Karim: Latin Grafikasi İle Fonetik Transkripsiyasi (Tajvidli, Vurghulu)*, Baku. (In Azerbaijani).

Garadaghli V. (2020), “Hefs İle Versh Revayetlerinde Saiti İnfleksiya”, *Filologiya Meseleleri*, Vol. 3, pp. 15–49. (In Azerbaijani).

Garadaghli V. (2022), “Sistema foneticheskoy transkripzii teksta Korana: noviye vozmojnosti i perspektivy”, *Vestnik istorii*, No. 4 (2), pp. 176–93. (In Russian).

Grünert M. Th. (1876), “Die *imāla*, der Umlaut im arabischen”, *Sitzungsberichte der r kaiserlichen Akademie der Wissenschaften zu Wien*, Phil.-Hist. Klasse, Band LXXXI, pp. 447–91.

Horesh U. (2015), “Four types of Phonological lenition in Palestinian Arabic” in G. Grigore and G. Bițună (eds), *Arabic varieties: far and wide. Proceeding of the 11th International Conference of AIDA – Bucharest, 2015*, Editura Universității din București, Bucharest, pp. 307–13.

Kopczynski A. (1993), "The consonants of Arabic and English", *Papers and Studies in Contrastive Linguistics of Adam Mickiewicz University*, Vol. XXVII, pp. 194–203.

Kyamilev S. (2018), "К вопросу об оптимизации систем транслитерации арабграфических текстов", *Arabistika Evrazii*, No. 1, pp. 13–28. (In Russian).

Lebedev V. (1978), *Kurs lekziy po fonetike sovremennogo arabskogo literaturnogo yazika*, Moscow. (In Russian).

Roman A. (1974), "Le systeme phonologique de l'arabe "classique" contemporain", *Revue de l'Occident musulman et de la Mediterranee*, Vol. 18, pp. 125–30.

Suleymanov Q. (2007), *Ereb dilinin fonetikasi, leksikografiyasi ve orfoqrafiyasinda hemze fonemi*, Elm, Baku. (In Azerbaijani).

Unlu D. (1993), *Kur'an-i kerimin tecvidi*, Türkiye Diyanet Vakfi, Ankara. (In Turkish).

Watson J. C. E. (2007), *The Phonology and Morphology of Arabic*, Oxford University Press, Oxford and New York.

В. Гададзлі

Проблема стандартизації фонетичної транскрипції для коранічних читань Асім і Нафі

Фонетична транскрипція арабської мови, хоч і корисна для багатьох цілей, обмежена у своїй здатності передати тонкощі та нюанси, притаманні читанням Корану. Кожне читання (або кіра'а) представляє унікальні фонетичні варіації, які не можуть бути повністю передані традиційними системами транскрипції, що часто ігнорують тонкі вокальні зміни та вимову, характерні для тексту Корану. Пропоноване дослідження має на меті вирішити цю проблему, розробивши уніфіковану фонетичну систему транскрипції, що точніше відображає особливості різних читань Корану, зокрема переказів (ривайят) Шуба і Хафс від Асіма, а також Галун і Варш від Нафі. Ці читання, кожне з яких має свої фонетичні особливості, потребують системи транскрипції, що може полегшити сприйняття і розуміння транскрибованих текстів Корану як для науковців, так і для ширшої аудиторії. Система фонетичної транскрипції, що нині існує для читання Корану, зокрема для читання Асіма в передачі Хафса, є особливо ефективною для одного конкретного риваяту. Однак вона виявляється неадекватною, коли її застосовують для читання інших традицій, як-от Нафі, де артикуляція певних звуків суттєво відрізняється. Наприклад, незначні варіації у вимові довгих

голосних, назалізації та емпатичних звуків можуть змінювати ритм і мелодію декламації, проте ці відмінності недостатньо передаються у наявній системі. Запропонований проект має на меті уніфікувати фонетичну транскрипцію мови Корану для читань Асіма та Нафі, забезпечуючи більш повне представлення цих різноманітних декламацій. Ця нова система, заснована на латиниці з додаванням спеціалізованих транскрипційних символів, покликана охопити весь спектр фонетичних тонкощів, пропонуючи таким чином більш точну і доступну транскрипцію для студентів, дослідників і практиків читання Корану.

Ключові слова: фонетична транскрипція, Коран, Асім, Шуба, Хафс, Нафі, Галун, Варш

Стаття надійшла до редакції 12.09.2024